

Odsjek za logopediju
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilište u Zagrebu

ŠTO JE LOGOPEDIJA I ČIME SE BAVI?

prof. dr. sc. Mladen Heđever, logoped

DEFINICIJA LOGOPEDIJE

Logopedija je znanost koja se bavi prevencijom, otkrivanjem, dijagnosticiranjem i tretmanom poremećaja humane komunikacije pod kojom se podrazumijevaju svi oni procesi i funkcije koji su povezani s produkcijom govora, te s percepcijom i produkcijom oralnoga i pisanoga jezika, kao i oblicima neverbalne komunikacije.

POREMEĆAJI GOVORNO-JEZIČNE KOMUNIKACIJE

Obuhvaćaju poremećaje:

- govora
- jezika
- glasa
- ostali por. (autizam, MR, CP, sluh)

Učestalost govornih poremećaja:

- do 35 % u dobi do 5. god.
- 5 % (dob: 5 - 21 god.)

Osnovne vrste poremećaja:

- poremećaji artikulacije (fonološki poremećaji) - dislalije
- poremećaji tečnosti govora (mucanje i brzopletost)
- poremećaji glasa - disfonije
- poremećaji jezičnog izražavanja – afazije i disfazije

Kako prepoznati poteškoće govorno-jezične komunikacije:

- govor nije u skladu s dobi djeteta
- govor je teže razumljiv
- dijete ima poteškoće u komunikaciji s drugima
- dijete nedovoljno razumije govor
- dijete ne čuje dobro (u komunikaciji se više služi gestom)

VRSTE POREMEĆAJA

- poremećaji izgovora
- poremećaji fluentnosti govora
- jezični poremećaji - usporeni jezični razvoj
- afazije i drugi neurogeni i neurološki poremećaji govora i jezika
 - disartrija
 - apraksija
- poremećaji pisanog jezika – disleksija i disgrafija
- poremećaji koji pogađaju matematičko znanje – akalkulija,
- poremećaji glasa.

LOGOPED JE TAKOĐER OSPOSOBLJEN ZA RAD

- s poremećajima hranjenja i gutanja
- s poremećajima verbalne i neverbalne komunikacije u osoba s posebnim potrebama:
 - mentalnom retardacijom,
 - cerebralnom paralizom i kroničnim bolestima,
 - sljepoćom i slabovidnošću,
 - autizmom,
 - ADD/ADHD
- na rehabilitaciji slušanja, jezika i govora osoba oštećenja sluha,
- na održavanju komunikacije osoba s cerebralnim poremećajima koji prate starenje:
 - Parkinsonova bolest
 - Multipla skleroza
- logoped radi na odabiru i razvoju podupirućih (augmentativnih) i alternativnih komunikacijskih sustava.

POREMEĆAJI ARTIKULACIJE (FONOLOŠKI POREMEĆAJI)

Dislalija je poremećaj izgovora glasova...

Uzroci poremećaja

a) organski

1. rascjepi usne i/ili nepca
2. nazalnost
3. odstupanja u građi artikulatora
 - jezik, frenulum,
 - čeljusti, zubi,
 - protruzija, progenija
4. gubici sluha

b) ostali uzroci

1. nespretnost artikulatora
2. loš fonematski sluh
3. loš govorni uzor
4. infantilni govor
5. zapuštenost
6. roditeljski perfekcionizam
7. bilingvizam
8. zaostajanje u intelektualnom razvoju

OBLICI POREMEĆAJA

VRSTE POREMEĆAJA ARTIKULACIJE

1. sigmatizam (frikativi i afrikate)
2. rotacizam (r)
3. lambdacizam (l, lj)
4. kapacizam i gamacizam (k, g = t, d)
5. tetacizam i deltacizam (t, d = k, g)
6. tetizam (svi frikativi i afrikate zamijenjeni su sa t i d)
7. etacizam (e = a)

POREMEĆAJI TEČNOSTI GOVORA (mucanje i brzopletost)

Mucanje je smetnja u normalnoj fluentnosti i vremenskom modelu govora koja nije u skladu s dobi osobe, a karakterizirana je čestim pojavama jednog ili više od slijedećih obilježja:

- ponavljanje glasova ili slogova
- odugovlačenje glasova
- interjekcije (govorna umetanja).

Učestalost (prevalencija):

1 % do puberteta

0.8 % u adolescenciji

po spolu: 3:1 (M : Ž) (sporija maturacija SŽS kod dječaka)

Tijek javljanja mucanja:

- 98 % slučajeva mucanja počinje prije 10. godine
- najčešće u dobi od 2. do 7. godine
- prvo javljanje između 2. i 3. godine (fiziološko mucanje)
- najkritičnije i najčešće je u dobi oko 5. godine
- može se javiti i sa polaskom u školu ili u vrijeme puberteta
- vrlo rijetko u odrasloj dobi (npr. zdravstveni poremećaji ili stres;
- popratni simptom živčanih oboljenja, rat, požar, potres i sl.)

Uzroci mucanja:

- emocionalni stresovi
- loša koordinacija govorne motorike i vremenskog sekvencioniranja
- nasljednost mucanja: u 20 - 40 % slučajeva
- neurogeni uzroci

Kako osoba koja muca doživljava mucanje

na somato-fiziološkom planu:

- poremećaj disanja
- nesklad između disanja i fonacije
- nesklad između artikulacije i fonacije
- otežani pokreti govornog aparata

tjelesne manifestacije:

- crvenilo
- znojenje
- ubrzani puls
- zabacivanje glave
- treptanje očnih kapaka
- težak početak govora

na psihičkom planu:

- strah od govora (logofobija) i pojedinih govornih situacija
- sužava se krug osoba s kojima se kontaktira
- povlačenje u sebe (introverzija)
- formiraju se negativne karakterne crte ličnosti

na socijalnom planu:

- izbjegavanje kontakata s autoritetima

POREMEĆAJI GLASA (dječje hiperkinetičke disfonije)

Glas je promukao, dubok, hrapav i slabog intenziteta, dijete ima smetnje u govornom i pjevanom glasu. Opisuje se, vrlo često, kao osjećaj napetosti i tenzije u vratu. Promuklosti kod djece obično nastaju kao rezultat pogrešne upotrebe glasa kao što su vikanje, govorenje i pjevanje iznad uobičajenog raspona glasa, zatim preglasan govor, a naročito zloupotrebe glasa za vrijeme laringitisa ili grlobolje izazvane alergijom ili prehladom.

Učestalost (prevalencija):

5 - 10 % u predškolskoj dobi

Higijena glasa podrazumjeva izbjegavanje:

- preglasnog i napornog govorenja,
- vikanja, deranja, kričanja, dozivanja na daljinu, govorenja u buci,
- boravka u prostorijama u kojima je zrak vruć, prehladan, suh ili zagađen kemijskim isparavanjima, dimom ili prašinom,
- jela i pića koja mogu iritirati osjetljivu sluznicu larinksa poput hladnih, vrućih, kiselih, paprenih i ljutih jela i veće količine čokoladnih bombona, slatkiša i meda, gazirana pića koja iritiraju sluznicu larinksa,
- oponašanje glasova drugih osoba ili životinja.

POREMEĆAJI JEZIČNOG IZRAŽAVANJA

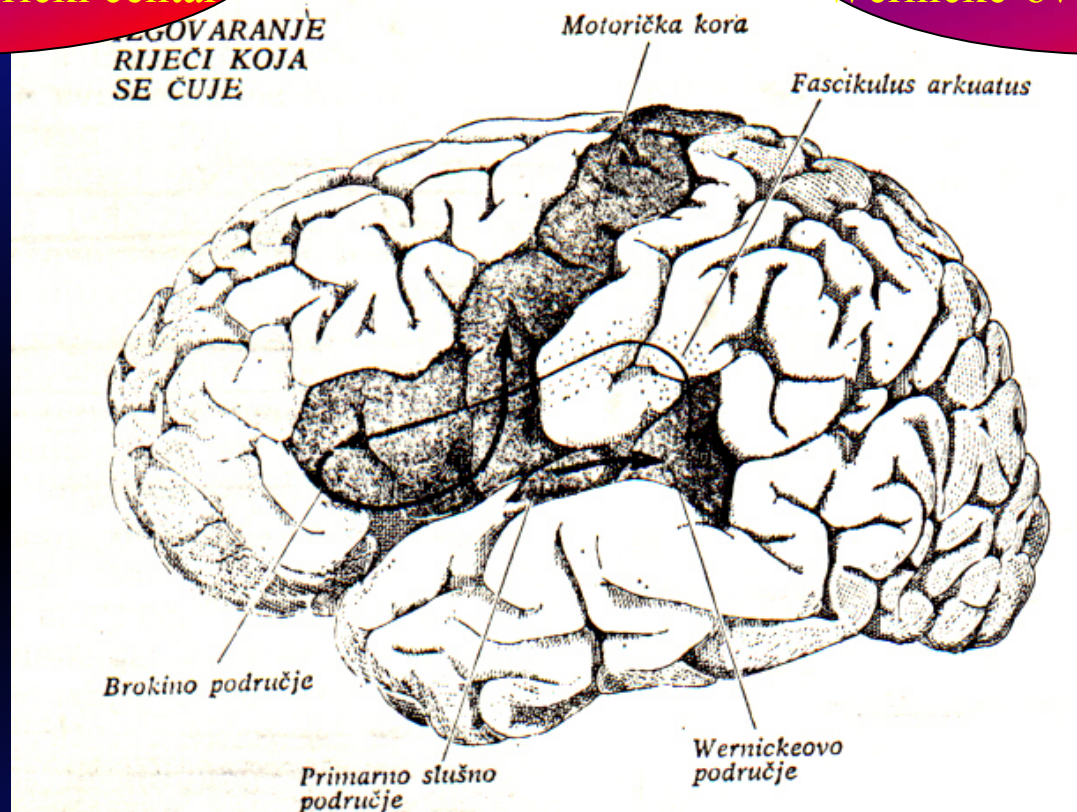
AFAZIJA I DISFAZIJA

MJESTO OŠTEĆENJA:

Čeoni (frontalni) režanj
Brocca-ov motorički centar

MJESTO OŠTEĆENJA:

Sljepoočni (temporalni) režanj
Wernicke-ov senzorički centar

UZROCI AFAZIJA

```
graph TD; A[UZROCI AFAZIJA] --> B[VASKULARNE LEZIJE]; A --> C[TRAUME]; A --> D[DEGENERATIVNE BOLESTI SŽS  
tumori i sl.]; C --> E["•ozljede  
•upalni procesi  
•malformacije"];
```

VASKULARNE LEZIJE

TRAUME

- ozljede
- upalni procesi
- malformacije

DEGENERATIVNE BOLESTI SŽS
tumori i sl.

VASKULARNE LEZIJE

```
graph TD; A[VASKULARNE LEZIJE] --> B[TROMBOZA]; A --> C[EMBOLIJA]; A --> D[HEMORAGIJA]; A --> E[TUMOR]; A --> F[ISHEMIJA];
```

TROMBOZA

stvaranje ugrušaka krvi koji mogu spriječiti protok krvi u arteriji mozga

EMBOLIJA

ugrušak krvi koji putuje žilom u jednom trenutku začepi krvnu žilu

HEMORAGIJA

krvarenje zbog prsnuća krvne žile koja je izgubila elasticitet

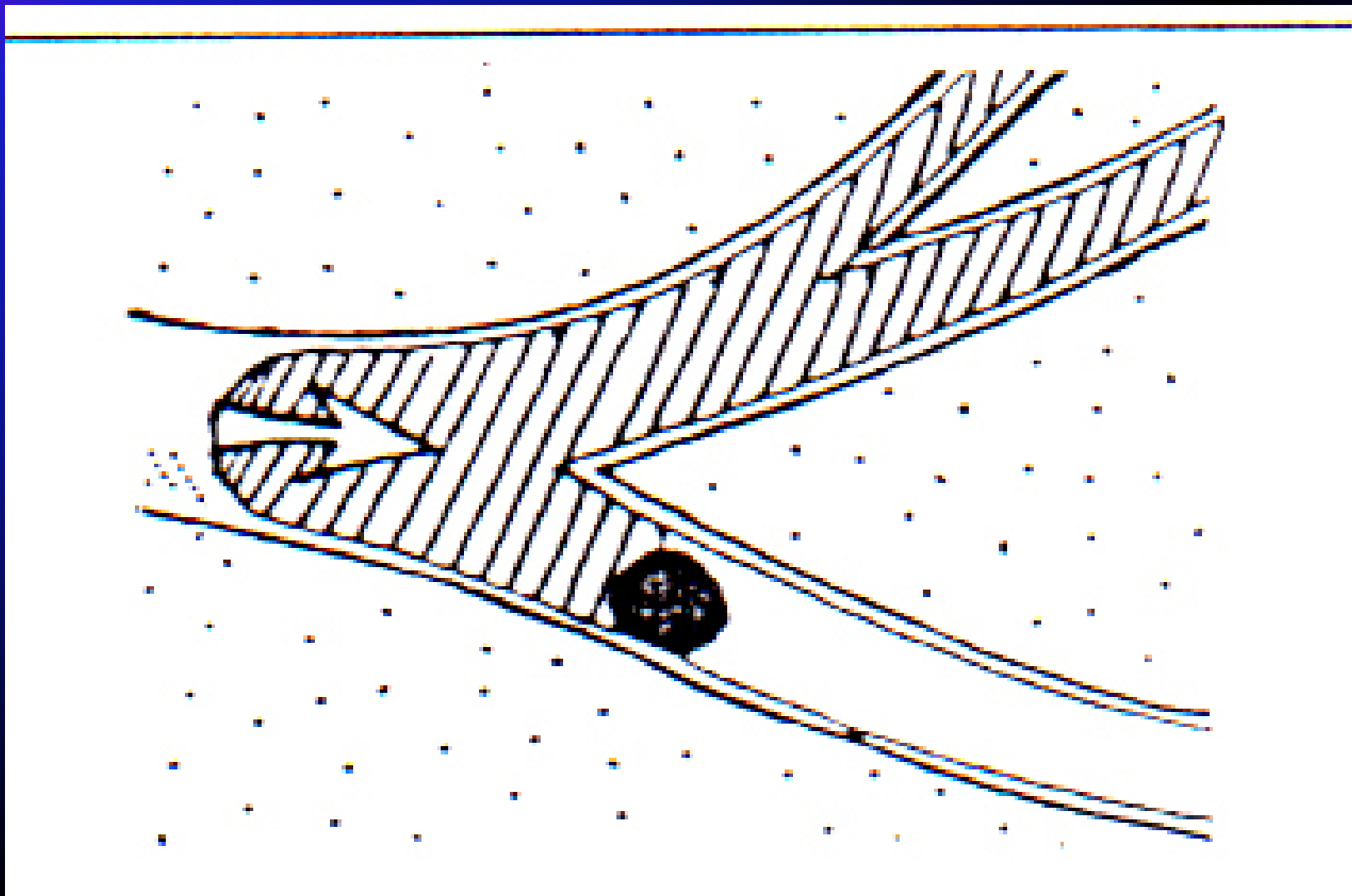
ISHEMIJA

iznenadni grč (spazam) dovodi do sužavanja krvne žile i nemogućnosti hranjanja moždanog tkiva

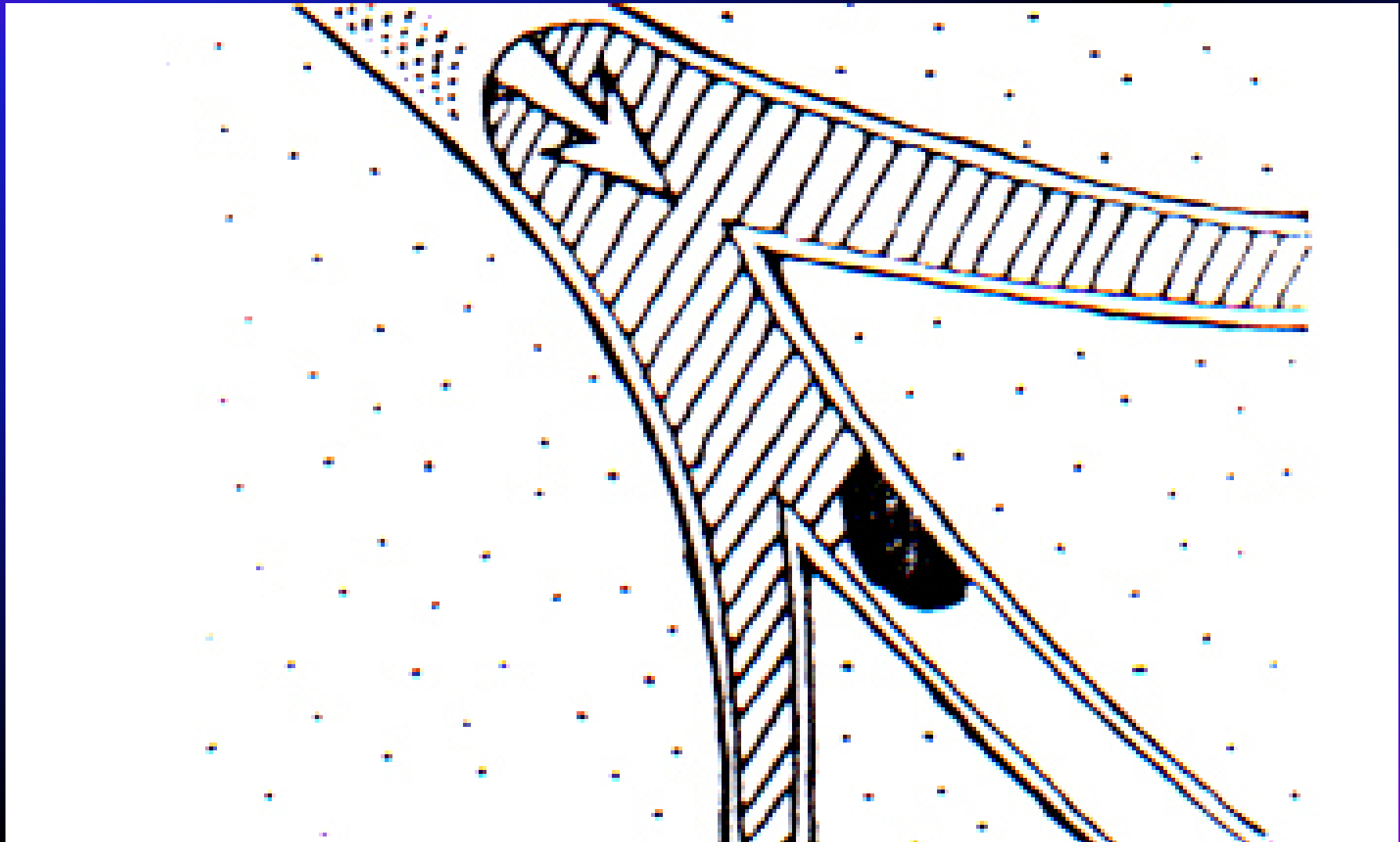
TUMOR

izraslina koja pritišće krvnu žilu i tako onemogućava protok krvi

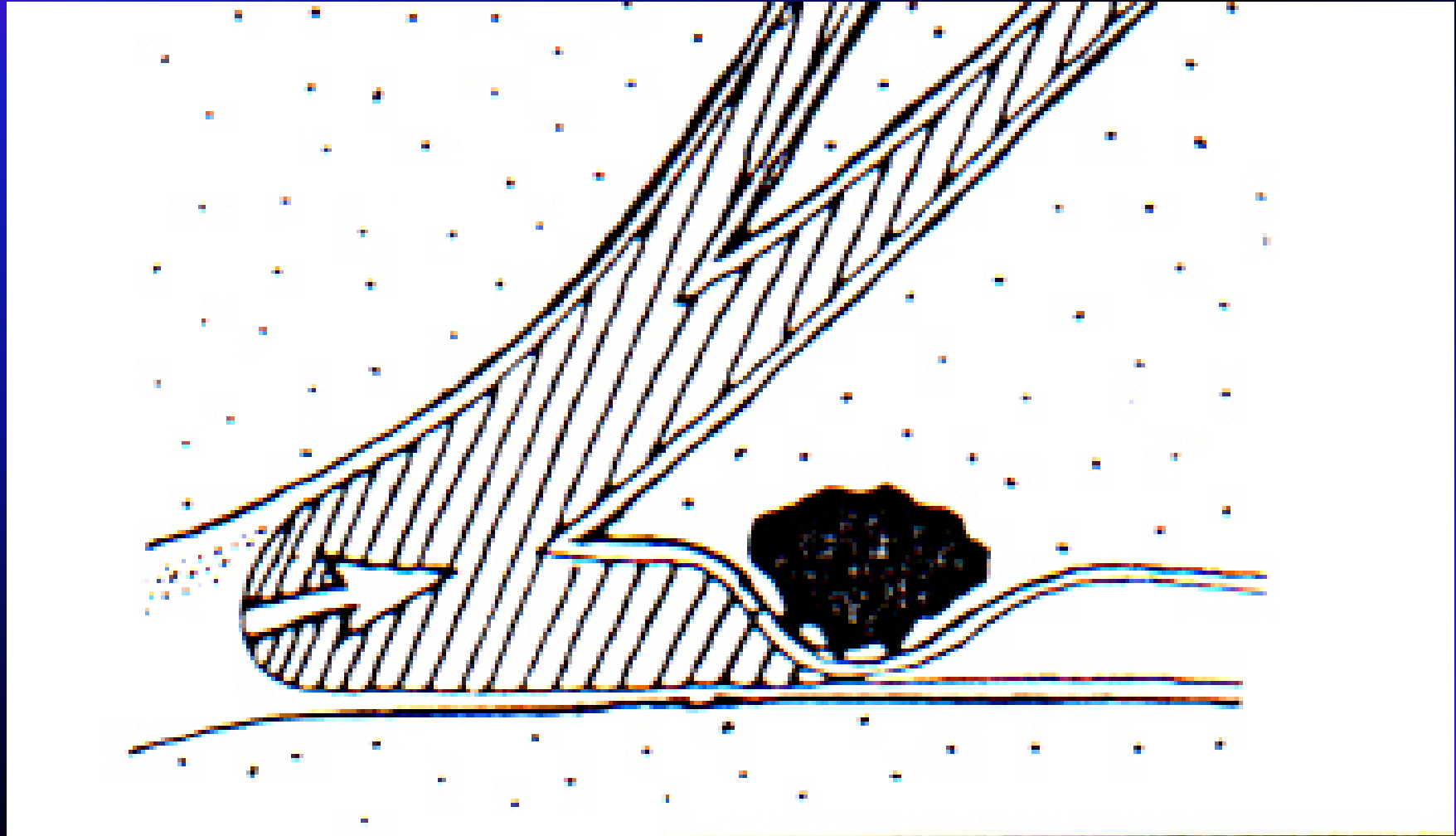
EMBOLIJA

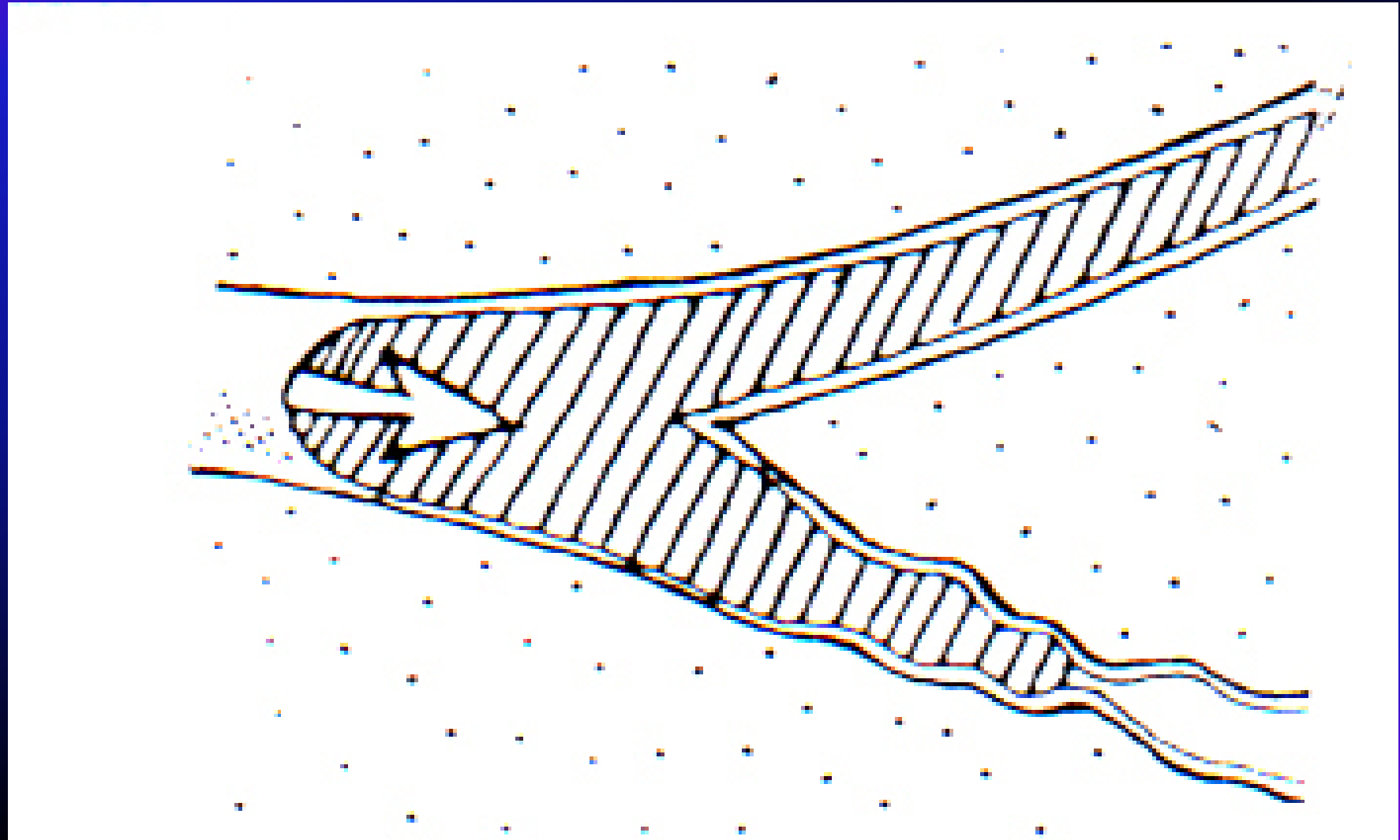
TROMBOZA

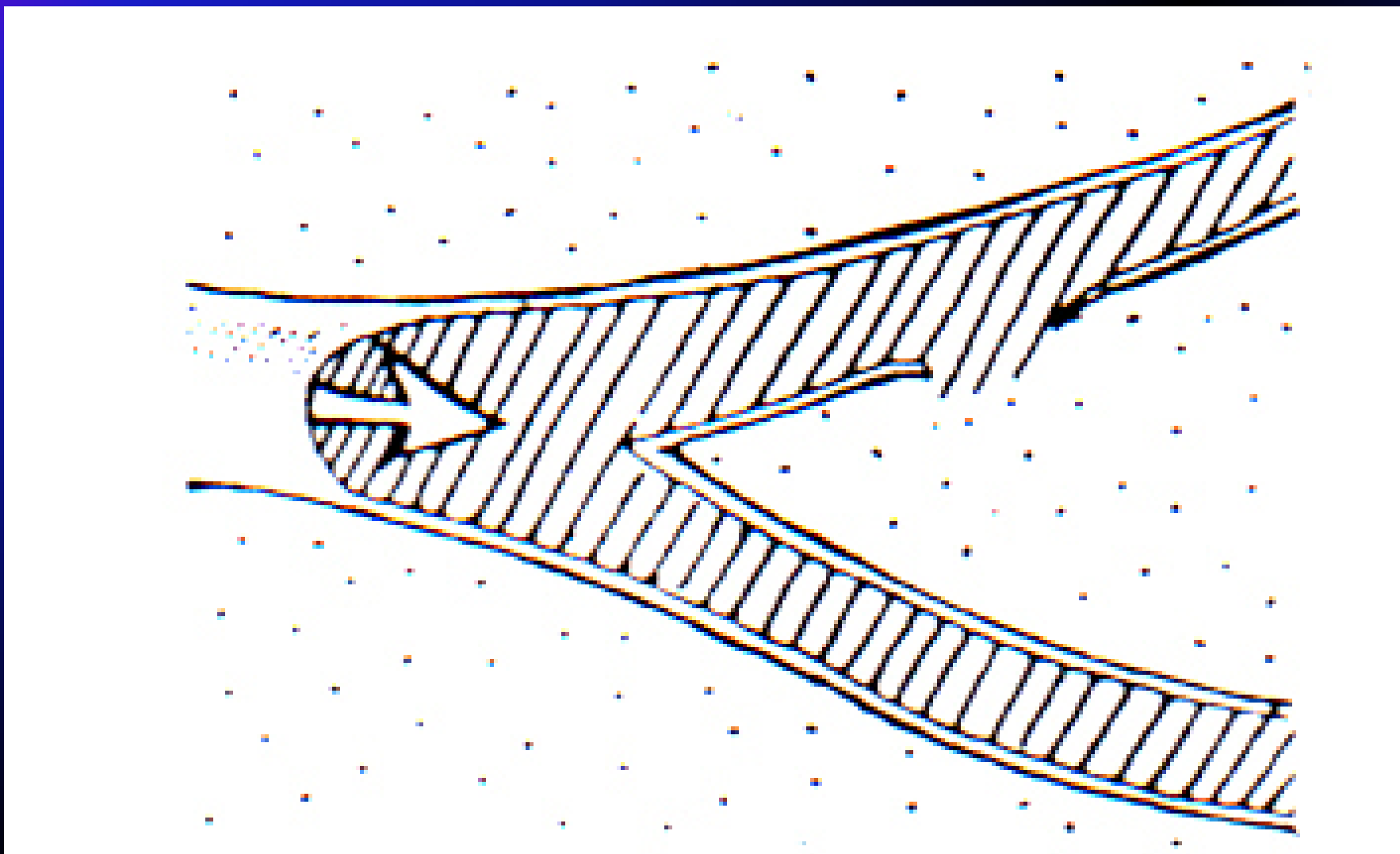
TUMOR

ISHEMIJA

HEMORAGIJA

POREMEĆAJI JEZIČNOG IZRAŽAVANJA - DISFAZIJE

PRIMARNE DISFAZIJE

- 1. Urođena (kongenitalna)**
siromašna ekspresija,
zakašnjeni razvoj govora.
- 2. Razvojna disfazija**
razumijevanje dosta dobro,
ekspresija lošija,
agramatizam.
- 3. Stećena disfazija**
oštećenja mozga do 3. god.
života kada su već usvojene
osnove jezika

SEKUNDARNE DISFAZIJE

nastaju kao posljedica oštećenja SŽS-a
u razdoblju od 3. do 10. godine.